

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2020r.

sprawy **M. K.**

oskarżonego o czyn z art. 231 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

na niekorzyść oskarżonego

od postanowienia Sądu Okręgowego w Z. z dnia 17 lipca 2019r., sygn. akt II Kz (...), uchylającego postanowienie Sądu Rejonowego w H. z dnia 20 marca 2019 r., sygn. akt II K (...)

p o s t a n o w i ł:

1. uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z. w postępowaniu odwoławczym,

2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 8 czerwca 2016r. Z. Ł. złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez komornika sądowego M. K. przestępstwa z art. 231 k.k. Postanowieniem z dnia 11 lipca 2016 r. wszczęto w przedmiotowej sprawie śledztwo, które prowadzono pod sygn. akt PR Ds. (...).

Postanowieniem z dnia 26 października 2016 r., wydanym przez funkcjonariusza KPP w T. i zatwierdzonym postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w T. z dnia 28 października 2016 r., śledztwo zostało umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec braku znamion czynu zabronionego.

W wyniku złożonego przez Z. Ł. zażalenia, postanowieniem z dnia 27 lutego 2017 r. (sygn. akt II Kp (....)) Sąd Rejonowy w T. uchylił postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie o sygn. akt PR Ds.(...).

Postępowanie przygotowawcze kontynuowano pod sygn. PR Ds. (...). W dniu 3 kwietnia 2017 r. zostało ponownie umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., postanowieniem wydanym przez funkcjonariusza KPP w T. , zatwierdzonym postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w T. z dnia 6 kwietnia 2017 r., wobec stwierdzenia braku znamion czynu zabronionego.

Doręczając odpis postanowienia o umorzeniu postępowania, Z Ł. pouczone o możliwości złożenia zażalenia do sądu oraz wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. W dniu 12 maja 2017 r. Z. Ł. złożył zażalenie na powyższe postanowienie.

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2017 r. (sygn. akt II Kp (...)) Sąd Rejonowy w T. utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Postanowieniem z dnia 17 października 2017 r. prokurator Prokuratury Rejonowej w T. , na mocy art. 327 § 1 k.p.k., podjął na nowo umorzone śledztwo w sprawie o sygn. akt PR Ds. (...), które prowadzono następnie pod sygn. akt PR Ds. (...). Postępowanie to na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. zostało ponownie umorzone postanowieniem z dnia 29 listopada 2017 r., wydanym przez funkcjonariusza KPP w T. i zatwierdzonym postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w T. z dnia 30 listopada 2017 r.

Postanowienie o umorzeniu śledztwa zostało doręczone pokrzywdzonemu w dniu 12 grudnia 2017 r., z kolejnym pouczeniem o możliwości wniesienia do Sądu subsydiarnego aktu oskarżenia.

Subsydiarny akt oskarżenia przeciwko M. K., złożony przez pełnomocnika Z. Ł., wpłynął do Sądu Rejonowego w T. w dniu 9 stycznia 2018 r.

Oskarżonemu zarzucono w nim popełnienie czynu z art. 231 § 1 k.k., polegającego na tym, że: „w dniu 21 lipca 2011 r. w T., woj. (...), przekroczył uprawnienia jako Komornik Sądowy Sądu Rejonowego w T. w ten sposób, że prowadząc postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika Z. Ł. o sygn. akt Km (...) dokonał zajęcia konta bankowego w Banku (...) w W. nie dysponując wnioskiem o wszczęcie egzekucji pochodzącym od osoby uprawnionej, działając tym samym na szkodę interesu prywatnego”.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 7 marca 2018 r., sygn. akt II 2 Ko (...), wobec wyłączenia od rozpoznawania sprawy sędziów sądu właściwego miejscowo, sprawa została przekazana do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w H..

Sąd Rejonowy w H., postanowieniem z dnia 20 marca 2019 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II K (...) na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzył postępowanie wobec oskarżonego M. K..

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone przez pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego oraz samego Z. Ł.

Sąd Okręgowy w Z. postanowieniem z dnia 17 lipca 2019 r., sygn. akt II Kz (...), uchylił orzeczenie Sądu Rejonowego w H. i umorzył postępowanie w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. Powodem takiego rozstrzygnięcia było uznanie przez Sąd Odwoławczy, że błędem było przyjęcie subsydiarnego aktu oskarżenia złożonego przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w sytuacji, gdy pokrzywdzony nie wyczerpał drogi procesowej, uprawniającej go do wystąpienia z oskarżeniem. W treści uzasadnienia orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 306 § 1 k.p.k. oraz art. 330 § 2 k.p.k. pokrzywdzony, chcąc skorzystać z możliwości występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela subsydiarnego, winien poddać kontroli tego sądu postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania z dnia 29 listopada 2017 r., wobec uprzedniego prawomocnego zakończenia postępowania przygotowawczego na skutek postanowienia Sądu Rejonowego w T. z dnia 21 czerwca 2017 r. (sygn. akt II Kp (...)).

Kasację od powyższego postanowienia, na niekorzyść oskarżonego, wniośł Prokurator Generalny, zarzucając w niej rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 330 §

2 k.p.k. w zw. art. 55 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 4 października 2019 r.) oraz art. 327 § 1 k.p.k., polegające na dokonaniu ich wadliwej wykładni i w konsekwencji błędnym uznaniu, że w realiach niniejszej sprawy pokrzywdzony Z. Ł., który wykorzystał uprawnienia określone w art. 306 § 1a k.p.k. zaskarżając pierwsze postanowienie o umorzeniu śledztwa, w wyniku czego zostało ono uchylone przez Sąd, a następnie, wobec wydania przez prokuratora ponownego (w rozumieniu art. 330 § 2 k.p.k.) postanowienia o umorzeniu postępowania, skierował do Sądu w ustawowym terminie subsydiarny akt oskarżenia, wobec uprzedniego podjęcia na nowo tegoż śledztwa i kolejnego jego umorzenia nie uzyskał statusu oskarżyciela subsydiarnego, co będzie mogło nastąpić dopiero po złożeniu przez niego zażalenia na postanowienie prokuratora, ewentualnym uchyleniu go przez Sąd i ponownym umorzeniu postępowania, skutkiem czego było niezasadne postąpienie w myśl art. 433 § 1 k.p.k., prowadzące – z obrazą również art. 16 § 1 k.p.k., polegającą na nieuwzględnieniu udzielonych pokrzywdzonemu mylnych pouczeń – do zaniechania merytorycznego rozpoznania zażalenia Z. Ł. na postanowienie Sądu I instancji i w konsekwencji wadliwe, z rażącym naruszeniem art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., umorzenie postępowania zainicjowanego prawidłowo skierowaną skargą subsydiarną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna w stopniu wymaganym przez art. 535 § 5 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 5 października 2019 r. (zmienionym przez art. 1 pkt 93 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1694).

Zasadnicze znaczenie w przedmiotowej sprawie ma okoliczność uprzedniego dwukrotnego umorzenia przez prokuratora postępowania przygotowawczego toczącego się na skutek złożenia przez pełnomocnika Z. Ł. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa i fakt każdorazowego skontrolowania tych decyzji przez właściwy sąd. Uznać należy, że w realiach niniejszej sprawy niewątpliwie spełnione zostały przesłanki przewidziane w art. 330 § 2 k.p.k.

Przyznać należy rację skarżącemu, że choć każdorazowe wydanie postanowienia o podjęciu postępowania przygotowawczego niweczyło *de facto*

ostatnią wydaną w sprawie decyzję merytoryczną, to nie niweczyło pozostałych zdarzeń, do jakich doszło w toku tego postępowania, a które miały miejsce przed jej wydaniem. Wszak prowadzone postępowania przygotowawcze, choć nadawano im różne sygnatury, stanowiły *de facto* jedno postępowanie dotyczące jednej i tej samej sprawy, wszczętej na skutek złożenia przez Z. Ł. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, w toku którego pokrzywdzony wykorzystywał określone środki prawne w celu realizacji swoich praw jako strony postępowania, a których realizacja w zaistniałym układzie procesowym rodziła dalsze uprawnienia po jego stronie.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że w omawianej na wstępie sytuacji, w przypadku ponownego podjęcia przez prokuratora postępowania przygotowawczego na podstawie art. 327 § 1 k.p.k. i powtórnego jego umorzenia, zastosowanie znajdą ogólne reguły przewidziane w art. 330 § 2 k.p.k., zaś skorzystanie przez pokrzywdzonego z uprawnienia do złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia możliwe będzie dopiero po uprzednim skontrolowaniu ponownej decyzji prokuratora przez właściwy sąd.

Zważyć bowiem należy, że uprawnienie do złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia rodzi się wraz z chwilą powtórnej negatywnej decyzji prokuratora w zakresie prowadzenia postępowania przygotowawczego i wykorzystaniu przez pokrzywdzonego środków prawnych przewidzianych w art. 306 § 1 i § 1a k.p.k. w zakresie pierwszej decyzji w tym przedmiocie. Niezłożenie przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia w terminie przewidzianym w art. 55 § 1 k.p.k. nie powoduje wygaśnięcia tego uprawnienia na stałe. W sytuacji podjęcia przez prokuratora postępowania na podstawie art. 327 § 1 k.p.k., a następnie powtórnego jego umorzenia, na nowo rozpoczyna swój bieg termin do realizacji uprawnienia, które pokrzywdzony nabył już wcześniej – w chwili spełnienia przesłanek przewidzianych w art. 330 § 2 k.p.k.

Inna interpretacja powyższego prowadziłaby do wniosku, że pokrzywdzony po podjęciu przez prokuratora umorzonego postępowania traci uprawnienie do bycia oskarżycielem subsydiarnym, które to uprawnienie już przecież nabył. Co więcej, mogłoby to w ekstremalnym przypadku prowadzić do sytuacji, że

uprawnienia tego nigdy nie nabędzie wobec kolejnych decyzji o podejmowaniu postępowania, które następnie byłoby po raz kolejny umarzane.

Przyjąć zatem należy, że raz nabytych uprawnień do wystąpienia z subsydiarnym aktem oskarżenia pokrzywdzony nie traci, natomiast ewentualne późniejsze umorzenia podjętego postępowania otwierają pokrzywdzonemu jedynie kolejne terminy do realizacji tego uprawnienia.

Tym samym przyjąć należy, że przy wydawaniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy w Z. dopuścił się rażącego naruszenia art. 330 § 2 k.p.k. w zw. art. 55 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 4 października 2019 r.), które w sposób niewątpliwy wpłynęło na treść orzeczenia.

Zważywszy na powyższe, kasację należało uznać za oczywiście zasadną i uchylić zaskarżone postanowienie w całości, a sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z. w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, mając na względzie uwagi poczynione w niniejszym uzasadnieniu, winien rozpoznać merytorycznie środki odwoławcze wniesione przez pokrzywdzonego i jego pełnomocnika.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.